17.11.2022

Lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio
Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola

HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Vapaahtoinen ekologinen kompensaatio - ympäristöministeriön vastine ympäristövaliokunnalle annettuihin lausuntoihin

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

ympäristöministeriö antaa kirjallisen vastineensa annetuissa asiantuntijalausunnoissa ympäristövaliokunnalle esitettyihin kannanottoihin hallituksen esityksestä koskien ekologista kompensaatiota.

Yleistä valiokunnalle annetuista lausunnoista koskien vapaaehtoisen ekologisen kompensaation säännösehdotuksia

Ympäristövaliokunnalle annetuissa lausunnossa on suhtauduttu pääosin myönteisesti luonnonsuojelulain 11 lukuun ehdotettuihin vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskeviin säännöksiin (työ- ja elinkeinoministeriö, SYKE, Luonnonvarakeskus, Sitra, Luomus, Suomen luontopaneeli, Suomen ilmastopaneeli, Suomen luonnonsuojeluliitto, maakunnanliitoista Etelä-Savon maakuntaliitto, Kainuun liitto, Keski-Suomen liitto, Kymenlaakson liitto, Satakuntaliitto, Uudenmaan liitto ja Varsinais-Suomen liitto, Kuntaliitto sekä kaupungeista Espoo ja Lahti sekä yrityksista Kemijoki Oy), vaikka joitain huomioita tai korjausehdotuksia lausunnoissa lakiehdotukseen tältä osin esitetään. Myös Energia-alan keskusliitto kannattaa ekologisen kompensaation kehittämistä. Lausunnonantajista kriittisimmät huomiot esittävä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry myöskin ilmoittaa suhtautuvansa sinänsä myönteisesti ekologiseen kompensaatioon. Myös maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että vapaaehtoiselle ekologiselle kompensaatiolle saattaa olla markkinaehtoisia paineita ja luonnonarvojen tuottaminen voi merkitä maanomistajille uusia ansaintamahdollisuuksia.

Kansainväliset esimerkit

Ympäristövaliokunta on tiedustellut, miten ekologisesta kompensaatiosta on mahdollisesti säädetty kansainvälisellä tasolla.

Vastine

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin ei sisälly säännöksiä ekologisesta kompensaatiosta. Natura-alueiden suojelua koskevassa 66 §:n 4 momentissa tosin säädetään hankkeen tai suunnitelman toteuttamista koskevassa päätöksessä määrättävistä toimista, joita tarvitaan korvaamaan Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvia heikennyksiä. Muilta osin kompensaatiosta ei kuitenkaan laissa säädetä.

Kansainvälisesti tilanne toinen, sillä kompensaatiota koskevia säännöksiä on sisältynyt esimerkiksi Saksan luonnonsuojelulainsäädäntöön (Bundesnaturschutzgesetz) vuodesta 1976 lähtien, Ruotsissa (miljöbalken) vuodesta 1998 alkaen ja viime vuosina ympäri maailman niin kehittyneissä kuin kehittyvissä maissa modernina keinona hillitä

biologisen monimuotoisuuden katoa. OECD:n mukaan vuonna 2013 ekologista kompensaatiota koskeva sääntely sisältyi ainakin 56 valtion lainsäädäntöön ja vastaavaa lainsäädäntöä valmisteltiin ainakin 13 valtiossa.

Lainsäädännön tarve

Lausunnonantajat ovat tunnistaneet tarpeen ekologista kompensaatiota koskeviin säännöksiin. Lainsäädäntö ja viranomaisvarmennus edistävät lausunnonantajien mukaan kompensaatiomarkkinoiden uskottavuutta, avoimuutta ja luotettavuutta (Sitra, Luomus, Syke, Suomen Luontopaneeli, Suomen luonnosuojeluliitto, Panu Halme, osa maakuntien liitoista). Kuten Suomen ympäristökeskus SYKEn toteaa, ilman säännöksillä laadittavia yhteisiä pelisääntöjä ei synny uskottavaa ja laajalti hyväksyttyä kompensaatiomarkkinaa, josta myös yksityiset maanomistajat voivat hyötyä taloudellisesti, mutta myöskin toiminnanharjoittajan kannalta on tärkeää saada todennus, että kompensaatio on riittävä ja hyväksyttävällä tavalla tehty. Luomus ja Luontopaneeli pitivät tärkeänä kompensaation kriteerien linjaamista sekä viranomaisvalvontaa. Luomuksen lausunnon mukaan kunta- ja yrityskentällä on selvää kiinnostusta ekologisia kompensaatioita kohtaan ja kompensaatioihin tarvitaan kiireesti selkeät, laissa kirjatut säännöt, sillä kansainväliset esimerkit osoittavat lisäksi sangen selvästi, että täysin vapaat markkinat toimivat ekologisten kompensaatioiden kohdalla huonosti. Sitran mukaan lainsäädäntö ekologisesta kompensaatiosta tulee juuri oikeaan aikaan, sillä tarve toimivalle ekologisen kompensaation järjestelmälle kasvaa niin yksityisen kuin julkisen sektorin organisaatioilla, ja toimivat ekologisen kompensaation markkinat tarvitsevat syntyäkseen kansallisten säännösten asettamat puitteet kompensaatiotoiminnalle. Myös UPM-Kymmene Oyj korostaa lausunnossaan, että hyvät ja toimivat pelisäännöt ekologiselle kompensaatiolle sen luotettavuuden ja toimivuuden varmistamiseksi olisivat ensisijaisen tärkeät, jotta vältetään riski viherpesusta ja luonnonarvojen menettämisestä.

Suomen luontopaneeli ja SYKE toteavat, että lain valmisteluun on osallistettu laajasti tutkijoita ja alan asiantuntijoita ja kriteeristö pohjautuu vahvasti kansainväliseen ja kansalliseen tieteelliseen näyttöön.

Muista lausunnonantajista poiketen sääntelyn katsovat ennenaikaiseksi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoo ja Riistakeskus, ja sitä pitää kaikkinensa tarpeettomana maa- ja metsätalousministeriö. Toisaalta muun muassa Luonnontieteellisen keskusmuseon mukaan nykyinen tietotaito ja osaaminen mahdollistavat mallin käyttöönoton ja Luonnonvarakeskus arvioi ekologista kompensaatiota koskevan esityksen yleisesti ottaen onnistuneeksi.

Lausunnoissa myöt erityisesti maankäytön suunnittelusta vastaavat maakuntien liitot sekä lausuntonsa toimittaneet kunnat pitävät ekologisen kompensaation mallia tervetulleena uudistuksena ja arvelevat lakiuudistuksen lisäävän joustavuutta sovitettaessa eri maankäytön intressejä yhteen (Etelä-Savo, Keski-Suomi, Kymenlaakso).

<u>Vastine</u>

Ympäristöministeriö toteaa, että lausuntojen perusteella yhteiskunnassa on laaja hyväksyntä ekologista kompensaatiota koskevien säännösten antamiselle ja lausuntojen perusteella niin maankäytön suunnittelussa kuin talouselämässä sille on selkeä tarve ja maanomistajien kannalta se tarjoaa uudenlaisia taloudellisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta kestäviä mahdollisuuksia. Yhteisten ”pelisääntöjen” tarve on tunnistettu myös päästökompensaatioissa.

Vapaaehtoisuus vai velvoittava säännös

ELY-keskukset, osa maakuntien liitoista, Espoon kaupunki, INFRA ry, Energialiitto ja UPM-Kymmene Oyj kannattavat tehtyä esitystä vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta. INFRA ry kuitenkin toteaa, että yritystoiminnan kannalta kompensaatio voitaisiin varmentaa myös muilla tavoilla, eikä viranomaisvarmennusta voida edellyttää.

Osa lausunnonantajista katsoi, että velvoittavuuden puuttuminen heikentää esityksen vaikuttavuutta (Suomen luontopaneeli, Ilmastopaneeli, yliopiston lehtori Panu Halme). Velvoittavuus olisi taloudellisesti kannustanut luontohaitan välttämiseen. Lausunnoissa esitettiin, että kompensaatio pitää säätää pakolliseksi luonnonsuojelulain poikkeuslupiin liittyen (Suomen luontopaneeli ja Suomen luonnonsuojeluliitto) ja se olisi kansantaloudellisesti järkevää ja oikeudenmukaista.

Maa- ja metsätalousministeriö oli huolissaan siitä, että vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskeva sääntely olisi laajennettavissa velvoittavaksi ekologiseksi kompensaatioksi, millä olisi toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia elinkeinoihin, julkiseen talouteen sekä alue- ja kansantalouteen.

Riistakeskus esitti lausunnossaan huolensa mallin kustannustehokkuudesta ja esitti markkinatoimijoiden varaan rakennettua sertifiointijärjestelmää.

Vastine

Ympäristöministeriö toteaa, että valitulla ratkaisulla on lausuntojen perusteella vahva tuki. Jos sääntelyn muuttaminen velvoittavaksi tulisi yhteiskunnassamme ajankohtaiseksi, asia tulisi eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksenä. Kun kyse on aivan uudenlaisesta sääntelystä, osallistujien vapaaehtoisuus on erityisen perusteltua järjestelmän käyttöönotossa.

Kun ehdotetuissa säännöksissä on kyse toiminnanharjoittajien ja maanomistajien vapaaehtoisesta ratkaisusta hyödyntääkö säännöksiä vai ei, myös INFRA ryn tai Riistakeskuksen esittämällä tavalla kompensaatiota voidaan edelleen toteuttaa ilman viranomaisvarmennusta. Jonkun luotettavan toimijan olisi tällaisessa tapauksessa arvioitava laskennallisesti joidenkin hyväksyttävinä pidettävien kriteerien perusteella aiheutuva heikennys ja aikaansaatava hyvitys. Muilla kuin lainsäädäntöön perustuvilla kriteereillä arvioituja ja viranomaisen varmentamattomia kompensaatioita ei voida kirjata viranomaisen ylläpitämään ja julkista luotettavuutta nauttivaan rekisteriin, jota Luonnontieteellinen keskusmuseo, Luontopaneeli ja SITRA pitävät välttämättämänä järjestelmän läpinäkyvyyden kannalta. Hyvittävien arvojen pysyvyyttä ei myöskään voida todentaa mitenkään, ellei maanomistaja hae alueen perustamista esimerkiksi luonnonsuojelualueeksi.

Kompensaatiomarkkinoiden toimivuus

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry viittaa lausunnossaan vaikutustenarvioinnissa esiin nostettuihin epävarmuustekijöihin, kuten maanomistajien halukkuuteen tuottaa luontoarvoja. MTK näkemyksen mukaan luontoarvoihin liittyvän kaupankäynnin tulee olla viranomaistoiminnasta erillistä markkinatoimintaa. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamista pitäisi pyrkiä edistämään viranomaistoiminnan ulkopuolisten välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen kehittämisellä ja luontoarvojen markkinapaikoilla. Maanomistajien kiinnostusta tuottaa luontoarvoja saattaa lausunnon mukaan vähentää esimerkiksi se, että viranomaisen varmennuksen saamiseksi maanomistajan voi olla välttämätöntä suunnitella ja toteuttaa luontoarvojen tuottamiseen liittyviä toimenpiteitä ennen kuin maanomistajalla on tiedossa, löytyykö juuri tietynlaisille luontoarvoille sopiva ostaja. Tällöin maanomistaja joutuu ottamaan riskin toiminnan kannattavuuden suhteen.

Vastine

Ympäristöministeriö yhtyy pääosaan lausunnon antajista, jotka pitävät säännöksiä välttämättöminä markkinoiden syntymiselle. Lausunnostaan huolimatta MTK on aloittanut Luontoarvot.fi –palvelun, jossa metsänomistajat voivat tarjota metsissään olevia monimuotoisuuskohteita ostettavaksi, vuokrattavaksi tai muuten käytettäväksi. MTK:n 29.6.2022 antaman tiedotteen mukaan metsänomistajat ovat kiinnostuneita vapaaehtoisuuteen perustuvasta

monimuotoisuustyöstä, joten ilmeisesti MTK on jo tätä kiinnostusta selvittänyt. Tiedossa myös on, että METSO-ohjelmaan on tarjolla kohteita, jotka eivät laadultaan täytä edellytyksiä, mutta soveltuisivat ekologiseen kompensaatioon (esim. metsäojitetut metsäkohteet).

Maanomistajien halukkuus tuottaa luontoarvoja luonnollisesti edellyttää kysynnän syntymistä. YM toteaa, että ehdotetuilla säännöksillä luodaan järjestelmä, jolla luodaan kysyntää kompensaatiolle. Säännöksiä noudattamalla yritys voi todentaa ekologisen kompensaation avulla toimintansa vastuullisuuden luonnon monimuotoisuuden kannalta rahoittajiin, sijoittajiin ja asiakkaisiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että viranomainen ei osallistu markkinatoimintaan millään tavalla. Ehdotettavalla lainsäädännöllä ei myöskään luoda markkinoita, vaan edellytykset markkinoiden syntymiseen. Ehdotetuilla säännöksillä tietoisesti jätetään tilaa markkinatoimijoille, mitä tuetaan siten, että ympäristöministeriötä sääntelyn käyttöönoton edistämisessä tukevassa Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeessa laaditaan parhaillaan syntyvien markkinoiden tueksi sopimusmalleja. Mikäli viranomaisvarmennetuilla hyvityksillä käydään kauppaa, se tapahtuu osapuolten välisessä neuvottelussa. Tällaisen neuvottelun tukemisessa erilaiset välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat ovat tärkeitä, koska ne mahdollistavat kysynnän ja tarjonnan kohtaannon, vähentävät neuvottelukustannuksia ja myös välillisesti viestittävät maanomistajille, millaisista hyvityksistä on kysyntää sekä mahdollisesti hyvitysten hinnasta eli toiminnan kannattavuudesta. Ympäristöministeriö arvostaa erittäin paljon MTK ry:n tärkeätä aloitetta markkinapaikan luomisessa.

Maankäyttöön ja kaavoitukseen liittyvät erityiset huomiot

Lahti, Espoo ja Varsinais-Suomen liitto toivoivat, että esityksessä avattaisiin selkeämmin ekologisen kompensaation suhdetta maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä kuntakaavoitukseen.

Lahden kaupungin mukaan kustannusvastuun osoittamisessa hankkeen toteuttajalle liittyy epäselvyyttä sen suhteen, kuka viime kädessä on kompensoiva taho. Vastuu voi jakaantua sekä kuntakaavoittajan, metsänhakkaajan sekä lopullisen rakentajan välillä. Kunnan tai heikentäjän tulisi ennakkoon tietää millaisille alueille se tulee tulevaisuudessa heikennyksiä tekemään ja tehdä hyvitystoimenpiteet luontoarvoiltaan vastaavanlaiselle alueelle ennakkoon käytännössä jo ehkä vuosikymmeniä ennen, jotta voidaan todentaa hyvityksen onnistuminen. Haasteita liittyy etenkin alueiden vastaavuuteen, aikatauluihin ja taloudellisiin resursseihin sekä asukkaiden ja muiden sidosryhmien osallistamiseen kuntakaavoituksessa.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että ekologista kompensaatiota koskevat säädökset eivät aiheuttaisi päällekkäistä työtä hankkeiden eri vaiheissa. Tilanne on Kainuun liiton mukaan haasteellinen, sillä kyseessä on maankäytön suunnitteluvaihe ja hankkeen usein toteuttaa joku muu taho kuin kaavoituksesta vastaava maakunnan liitto tai kunta.

Lapin liitto arvioi, että esitys hidastaa erityisesti alkuvaiheessa yrityshankkeiden toteutumista, koska lain soveltaminen ja muutoksenhaku lisäävät ennakoimisen vaikeutta.

<u>Vastine</u>

Kuten Jyväskylän yliopiston yliopistolehtori Panu Halme toteaa lausunnossaan, monet kasvavat kunnat määrätietoisesti rakentavat kaavoitusjärjestelmäänsä siten, että ekologinen kompensaatio nivoutuu sen osaksi. Sekä tutkijat että kaupunkien maankäytön asiantuntijat tunnistavat ekologisen kompensaation relevantiksi ja välttämättömäksi osaksi maankäyttöä, jos luontokato halutaan pysäyttää. Ilman kompensaation mahdollisuutta ainoana vaihtoehtona olisi rakentamisen pysäyttäminen. Panu Halme pitää lausunnossana todennäköisenä, että osa kunnista todennäköisesti

perustaa oman hyvityspankin, jossa olevia maa-alueita se suojelee tai ennallistaa tarpeen tullen hyvittääkseen rakentamisesta johtuvaa luontokatoa ja osa kunnista ostaa hyvityksiä vapailta markkinoilta.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäytön suunnittelu on pitkäjänteistä, vähintään vuosikymmenen kattavaa työtä, joten sen puitteissa ekologisen kompensaation toteutukselle on erinomaiset edellytykset. Suomen Ympäristökeskuksen parhaillaan toteuttamassa pilotointihankkeessa on tullut esille esimerkiksi malli, jossa kunta yleistason maankäytön suunnittelussa tunnistaa sellaiset, luonnonarvoiltaan heikentyneet alueet, jotka soveltuisivat hyvitysalueiksi. Kunnat voivat myös toteuttaa kompensaatiota yhteishankkeina, koska jokaisessa kunnassa ei välttämättä ole kaikille heikennyksille korvaavia alueita. Ehdotetut säännökset ovat hyvityksen toteutuksen kannalta maantieteellisesti joustavat, koska hyvitys olisi toteutettava luontotyypin luontaisella esiintymisalueella, joko samalla tai viereisellä luonnonmaantieteelisellä alueella.

On kuitenkin todettava, että lakiehdotukseen ei sisälly velvoitetta ekologiseen kompensaatioon edes silloin, kun suunniteltu maankäyttö johtaisi luonnonsuojelulailla suojeltujen arvojen menettämiseen. Kun ekologinen kompensaatio on vapaaehtoista, se ei estä rakennushankkeiden toteutusta, ellei rakentaja itse halua sellaiseen sitoutua. Kunnalla ei siten ole velvollisuutta hyvittämiseen edes silloin, kun sen omasta toiminnasta aiheutuisi heikennyksiä luonnonarvoille. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen sitoutuvalle kunnalle lain säännökset tarjoavat selkeän toimintamallin, joka tarkentuu edelleen ympäristöministeriön asetuksella annettavilla teknisluonteisilla säännöksillä. Lausunnolla olleessa hallituksen esitysluonnoksessa todettiin, että maankäytön suunnittelun vaiheessa kunta olisi heikennyksen aiheuttaja vain, jos kyse olisi sen omistamalle kiinteistölle suunnitellusta maankäytön muutoksesta. Lopullisesta hallituksen esityksestä tämä jäi pois, koska laissa on vain vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskevat säännökset. Tämä periaate kuitenkin edellee pätee, sillä pelkällä maankäytön suunnittelulla ei aiheuteta luonnonarvojen menetyksiä, ainoastaan konkreettisin toimin. Käytännössä kunta voi edistää ekologista kompensaatiota maankäytön suunnittelussa esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain 91b §:n mukaisen maankäyttösopimuksen laatimisella, jossa kaavoittaja sopii maanomistajan kanssa hänen osallistumisestaan kompensaation kustannuksiin, jos kunta esimerkiksi kaavoittaa maanomistajan kiinteistölle luonnonarvojen menetykseen johtavaa rakentamista ja toteuttaa luontoarvoja lisäävät toimet omalla maallaan.

Resurssien tarve

Useissa lausunnoissa esitetään huoli riittävien henkilö- ja osaamisresurssien osoittamisesta hallintoviranomaisena toimivalle ELYlle (ELY-keskukset, SYKE, Sitra ja Lahden kaupunki), minkä lisäksi Lapin liitto nostaa esiin asiantuntijaresussien tarpeen maakuntaliitoissa ja kunnissa.

Riistakeskus huomauttaa, että hallituksen esityksessä todetaan ristiriitaisesti, että vapaaehtoisuuteen perustuva kompensaatio ei aiheuta kuluja valtiolle, vaikka toisaalta tuodaan esille, että vaikka viranomaiselle vapaaehtoiseen hyvittämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset perittäisiin toimijalta.

Vastine

Ympäristöministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on todettu kaikkien lakiehdotukseen liittyvien uusien tehtävien hoitaminen aiheuttavan 22,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarpeen luonnonsuojelun viranomaisissa, mikä vuositasolla tarkoittaisi 1,575 miljoonan euron lisäystä luonnonsuojeluun kohdennettavaan budjettirahoitukseen. Resurssitarve on tunnistettu ja todettu myös hallituksen esityksessä. Ympäristöministeriö valmistautuu toteuttamaan laajan, erityisesti ekologiseen kompensaatioon liittyvän koulutuksen ennen lain voimantuloa. Koulutus suunnataan viranomaisten lisäksi ympäristökonsulteille, yrityksille ja maanomistajaorganisaatioille.

Säännöskohtaiset huomiot

Heikennyksen hyvittäminen 100 §

Lahden kaupunki: Myös osittaiskompensaatiosta olisi hyötyä luonnolle, mikäli täydelliseen korvaavuuteen ei jostakin syystä päästäisi. Varsinkin kun kyse on vapaaehtoisesta kompensaatiosta, voi osa jättää kokonaan kompensoimatta, jos vaatimuksena on täysi korvaavuus.

Vastine

Ehdotetun säännöksen lähtökohtana on otettu heikennystä vastaava hyvitys, joka on ekologisen kompensaation keskeinen tekijä. Jos joku kompensoi vain osan aiheuttamastaan haitasta, tällaisen varmentaminen ekologisena kompensaationa johtaisi järjestelmän luotettavuuden menettämiseen. Periaatteellista estettä ei ole sille, että hankkeen toteuttaja hakee heikennyksen ja hyvityksen vastaavuuspäätöstä osalle hankettaan, jolloin tämän osalta heikennys rekisteröidään hyvitetyksi ja muu osa jää hyvittämättä.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

Hyvittävät toimenpiteet 101 §

Riistakeskus: Vapaaehtoinen kompensaatio voisi alkuvaiheessaan toteutua paremmin yksinomaan HE 101 §:n hyvittävien toimenpiteiden osalta. Heikentämisen hyvittämä hyöty olisi konkreettisempi ja tulisi näkyväksi, jos hyvitys kohdistuisi olemassa oleviin kunnostusta tai vuosittaista hoitoa vaativiin kohteisiin. Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation arveltiin voivan toimia pienialaisten luontokohteiden heikentämisen korvaavana hyvittämisenä. Rajoitteena tässäkin on luontotyypin määrittely ja rajaaminen korvaavassa kohteessa. Haaste myös olisi, minkä elinympäristön tai lajin näkökulma on tarkastelussa. Yhden lajin suosiminen voisi aiheuttaa toisen lajin heikkenemisen eikä kehityskulku ole välttämättä verrannollinen heikennettävässä kohteessa ja hyvittävässä kohteessa. Malli voisi toimia esimerkiksi kompensoitaessa laajan ojitustoimistuksen vesistöä heikentävä vaikutus perustamalla monivaikutteinen kosteikko.

Lahti: Lakiesityksessä jää vielä paljon epäselvyyksiä mm. kompensaation laskennan osalta, mitä olisi hyvä tarkentaa ympäristöministeriön asetuksella. Miten esimerkiksi hyvitysmäärää arvioidaan?

Luontopaneeli: Ominaista haittojen ja hyötyjen aikaansaamiselle on niiden eritahtisuus. Esimerkiksi rakentamista tai kaivostoimintaa varten raivattavilla alueilla ekologiset haitat ovat usein nopeita, täydellisiä ja pysyviä tai vähintään erittäin pitkäkestoisia. Ennallistamisen ja suojelun kautta saavutettavat luonnon paranemat eli haittojen hyvitykset taas ovat osittaisia, epävarmoja ja viiveellä toteutuvia. Tästä syystä kokonaisheikentymättömyyteen päästäksemme hyvitykseen vaadittava pinta-ala on tyypillisesti haittaalueen pinta-alaa suurempi. Haitan pysyvyyden vuoksi myös hyvitysten on oltava pysyviä. Ylikompensaation voi nähdä olevan välttämätöntä, jos haluamme varmistaa luonnon tilan paranemisen ja uhanalaisten lajien palauttamisen elinvoimaisiksi. Luonnonsuojelulain esityksessä ylikompensaatioon, kuten ei muuhunkaan kompensaatioon, velvoiteta, mutta siihen annetaan mahdollisuus. Luontopaneeli katsoo, että ylikompensaatioon olisi hyvä selkeästi kannustaa, kun laissa säädettyä ekologista kompensaatiota käytännössä toimeenpannaan.

Lapin liitto: Lainsäädäntöön perustuvat alueet ovat selkeät, mutta mitä tarkoittaa velvoitteeseen perustuvat alueet käytännössä? Perusteluiden perusteella hyvittäviksi toimenpiteiksi ei hyväksytä mm. Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden ja valtion omistamien luonnonsuojelualueiden luonnonarvojen turvaaminen tai lisääminen ja sopimukseen tai taloudelliseen etuuteen kuten maataloustukeen tai valtion maksamaan tukeen tai sertifikaattien

velvoitteisiin liittyvät toimenpiteet. Perustelujen mukaan yleisluonteiset lainsäädännössä määritellyt tehtävät, kuten kunnan velvollisuus edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan, eivät rajaisi toimenpiteitä määritelmän ulkopuolelle. Näin ollen esimerkiksi kunta tai Metsähallituksen Luontopalvelut voisivat niille lainsäädännössä asetetusta tehtävästä huolimatta halutessaan toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä.

Pykälän 1 momentin sanamuodon ja perusteluiden välille voi tulla jatkossa tulkinta vaikeuksia eli olisi hyvä paremmin yksilöidä pykälässä. Voiko esim. metsälaki 10 §:n kohteita käyttää hyödyksi ekologisessa kompensaatiossa. Myös valtion maiden tulisi olla käytettävissä kompensaatioalueina, koska Lapissa on kolmasosa alueesta suojelualuetta, mikä rajaa kompensaation käyttöä merkittävästi.

Luomus: Luomus muistuttaa, että ekologisia kompensaatioita ei saa laskea osaksi muita kansallisia tai kansainvälisiä suojelu- ja ennallistamissitoumuksia. Tämä tulee lainsäädännön keinoin varmistaa.

Vastine

Ympäristöministeriö toteaa, että lain mukaan ensisijaista on juurikin Riistakeskuksen esittämät hyvittävät toimenpiteet ja suojeluhyvitys tulisi kyseeseen vain rajallisesti.

Ylikompensaatio -vaatimuksesta keskusteltiin lakia valmistelleessa työryhmässä ja todettiin, että lain tavoite on täysimääräinen hyvittäminen. Täysimääräinen hyvittäminen kuitenkin edellyttää hyvittävillä toimenpiteillä tavoiteltavaan luonnontilan paranemiseen liittyvän aikaviiveen huomioimista, ja hyvitykseen tarvittava pinta-ala on pääsääntöisesti suurempi kuin heikennysalue, ellei esimerkiksi ennallistamistoimet ole jo saavuttaneet tavoitettaan. Tämä on kuitenkin karkeistus, sillä heikennyksen ja hyvityksen määrä lasketaan pinta-alan ja muutoksen kertoimena (kirjallisuudessa on käytetty käsitettä luontotyyppihehtaari, minkä soveltuvuutta edelleen pohditaan asetusta valmisteltaessa). Heikennys voi olla osittaista (esimerkiksi luonnontila heikkenee yhdellä hehtaarilla 20 %), mutta hyvitystoimin voidaan palauttaa huomattavan huonossa tilassa oleva alue lähelle luonnontilaa (esimerkiksi luonnontila paranee 1 hehtaarilla 50 %, kun hyvitystoimenpiteet ovat saavuttaneet tavoitellun tuloksen), joten hyvitykseen voi riittää pienempikin alue, kuin mitä heikennetään (tässä olettaen, että tulos on saavutettu täysin). Jos taas hyvitysalueella voidaan saavuttaa vähäisempi parannus luonnontilaan (esimerkiksi 10 %), vaaditaan tuntuvasti suurempi pinta-ala hyvittävää aluetta. Edelleen, jos toimenpiteet eivät ole vielä saavuttaneet tavoiteltua tulosta, vaan se kehittyy tavoiteltuun mittaan vasta 20 vuoden kuluessa, tämä huomioidaan laskemalla hyvityksen määrä nykyarvoon (diskonttaus), eli tarvittava pinta-ala on edelleen suurempi. Näin ollen pinta-ala ei ole ainoa tarkasteltava tekijä vastaavuudessa, vaikka kyse olisi samasta luontotyypistä vaan täysimääräinen hyvittäminen edellyttää myös laadullista ja ajallista laskentaa.

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, säännöksellä rajattaisiin hyvittävät toimenpiteet lisäisyyttä tuottaviin toimenpiteisiin. Lisäisyysedellytystä eivät täyttäisi lakiin, kuten lausunnoissa viitattuun metsälain 10 §:ään, sopimukseen tai taloudelliseen etuuteen kuten maataloustukeen tai valtion maksamaan tukeen tai sertifikaattien, kuten metsäsertifikaatin velvoitteisiin liittyvät toimenpiteet. Sen sijaan nämä velvoitteet ylittävin toimenpitein voidaan tuottaa hyvityksiä. Kuten perusteluissa todetaan, myös Metsähallitus voisi lainsäädännössä asetetusta tehtävästä huolimatta halutessaan toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä muualla kuin olemassa olevilla suojelualueilla tai suojeluun varatuilla alueilla esimerkiksi Lapissa.

Ympäristöministeriön asetuksella annetaan läpinäkyvät säännökset muun muassa kompensaatiolaskennasta, mahdollisuudesta käyttää hyvityksenä muuta kuin juuri heikennettävää luontotyyppiä, luontotyyppiryhmittäinen luokitus heikennyksen ja hyvittämisen kategorisoinnista, nykyarvolaskennasta sekä alueellisesta korvaavuudesta. Näiden päätöksentekoa tukevien luokitteluiden ja laskentamallien valmistelu on parhaillaan menossa Suomen

ympäristökeskuksen pilotointihankkeessa ja ympäristöministeriötä sääntelyn käyttöönoton edistämisessä tukevassa Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeessa. Näillä teknisluonteisillä säännöksillä selkeytetään säännösehdotuksessa tarkoitettua ”täysimääräistä” hyvittämistä eli ne perustuvat parhaaseen käytettävissä olevaan luonnontieteelliseen tutkimukseen ekologisesta kompensaatiosta. Asetus valmistuu ennen lain voimaantuloa ja sitä päivitetään luonnontieteellisen tietämyksen parantuessa.

Toisin kuin Luomus katsoo, ympäristöministeriö toteaa, että ekologinen kompensaatio voisi osaltaan toimia Suomen kansainvälisten sitoumusten täyttämisen yhtenä välineenä, mutta koska kyse on aiheutuvan heikennyksen hyvittämisestä, vain ylimenevä osuus voitaisiin huomioida lisäisenä.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

Suojeluhyvitys 102 §

Riistakeskus: Hallituksen esityksen suojeluhyvitys (102§) on ongelmallinen. Toimivan riistatalouden näkökulmasta suojeluhyvityksellä luodaan tilanne, jossa yksi alue tai aluekokonaisuus esimerkiksi rakennetaan, jolloin metsästyksen, siis myös riistanhoidon edellytykset poistuvat. Tilalle luodaan suojelualue toisaalle, jolloin niin ikään alue poistuu riistatalouden piiristä. Edellä mainitut metsästäjien tuottamien yhteiskuntapalveluiden motiivit heikkenevät staattisten suojelualueiden perustamisen myötä. Lisäksi riistatalouden ja metsästyksen kannalta ei voida pitää paikallisesti hyväksyttävänä suojelualueen perustamista toisaalla tehdyn heikennyksen vuoksi.

Hallituksen esityksestä ei käy ilmi edellytetäänkö perustettavalta suojelualueelta julkista kuulemista. Menettelyn vaikutukset aluetason metsästysseurojen toimintaan sekä riistanhoitoyhdistyksen velvoitteisiin tulisivat olla julkisia ja alueella toimivien yhteisöjen kuultavana.

Espoo: Hyvittävillä toimenpiteillä (101 §) tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla korvataan luontotyypille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuva heikennys vähintään täysimääräisesti mm. ennallistamisella ja suojeluhyvityksellä (102 §) tarkoitetaan uhanalaisen luontotyypin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvää suojelua. Kyseisiin pykäliin jää epäselvyyksiä. Onko esimerkiksi suojelualueen perustaminen poissuljettu hyvitysalueilla, joilla voidaan tehdä myös ennallistamistoimia? Voidaanko suojelualueen perustaminen tulkita yhdeksi keinoksi tuottaa hyvitystä 101 §:n mukaisesti?

<u>Vastine</u>

Suojelemalla olemassa oleva luontokohde ei pääsääntöisesti tuoteta lisäisyyttä. Osa alueista toki saavuttaa luonnontilan paranemista jo jättämällä alue ennallistumaan itsekseen, mutta aika voi olla niin pitkä ja lisäisyys niin vähäistä, että nykyarvolaskennalla ei juurikaan saavuteta lisäisyyttä. Tämän vuoksi suojeluhyvityksen käyttö ehdotetaan rajoitettavan sellaisiin luontotyyppeihin, joiden luominen tai ennallistaminen on lyhyellä tähtäimellä usein vaikeaa tai mahdotonta, mutta jotka niihin kohdistuvien uhkien vuoksi ovat vaarassa tulla menetetyiksi.

Suojeluhyvityskin on tarkoitettu toteutuvan ELY-keskuksen 106 §:n mukaisella päätöksellä, mutta mikään ei estä myös suojelualueen perustamista tällaiselle alueelle. Suojelualueen perustaminen tarkoittaisi kuitenkin tiukempaa suojelua, kuin mihin säännöksillä pyritään, sillä tarkoituksena on turvata hyvittävillä toimenpiteillä tuotettavat luontoarvot, ei estää kaikkea maankäyttöä, kuten esimerkiksi metsästystä. Toisaalta hyvitysalueella tuotettavat luonnonarvot voivat olla vielä osittain kehittymässä. Tästä johtuen hyvitysalueita koskisi 107 §:n säännös, jonka mukaan poikettaessa hyvitysalueen suojelusta, on hyvitettävä sekä hyvitysalueella olevat ja hyvittävillä toimenpiteillä tavoitellut luonnonarvot. Ilman tällaista turvaa jo toteutettu hyvitys menettäisi merkityksensä eli hyvityksen toteuttanut tai

ostanut toiminnanharjoittaja menettäisi sekä taloudellisen panoksensa että myös toimintansa no net loss- tavoitteen saavuttamiseksi tarvitsemansa hyvityksen.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

Hyvittämisen kriteerit 103 §

Espoo: 100 §:ssä esitetään, että korvaavuus voi olla joko heikennystä vastaavaa tai sen ylittävää. Viimeistään 103 §:ssä mainitussa Ympäristöministeriön asetuksessa on esitettävä, mitä tällä tarkoitetaan konkreettisesti. Erityisesti on syytä myös arvioida, miten yleiset luontoarvot tulee huomioida hyvityksen suunnittelussa. Lain säädöskohtaisten perustelujen mukaan hyvittämisen perustavoite on, että luonnonarvojen suojelutaso ei heikkenisi. Mitä tämä tarkoittaa yleisille luontoarvoille?

Kriteerien tarkentamisessa ja laskentasääntöjen kehittämisessä on syytä huolehtia siitä, että niissä heijastuvat myös maankäytön suunnittelussa rakennettaville alueille tehdyt luonnon monimuotoisuutta tukevat ratkaisut kuten viheralueet ja viherkatot. Tämä on tärkeää, jotta lieventämishierarkian aiempien portaiden hyödyntäminen on mielekästä ja viherrakennetta pyritään luomaan mahdollisimman paljon myös rakennettaville alueille ja niiden lähiympäristöön.

Suomen luonnonsuojeluliitto: Ekologisen kompensaation tarkoituksena ja ydinajatus on turvata luonnon monimuotoisuuden kokonaisheikentämättömyys. 103 § 2 momentin mahdollisuus hyvittää heikennys like to like -peraattteen vastaisesti vastaavan, yhtä uhanlaisen tai uhanalaisempaan luontoarvoon kohdistuvin toimenpitein vaarantaa ekologisen kompensaation tarkoituksen toteutumisen ja johtaa usean hyvitystoimenpiteiden ketjujen muodostaman kokonaisvaikutuksen seurauksena luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen.

Luontoarvon menetystä, jota ei voida luonnontieteellisestä syystä hyvittää hyvittämistoiminpitein like to like -periaatteen mukaisesti pitäisi rajata vapaaehtoisen kompensaation ja tulevaisuudessa mahdollisen pakollisenkin kompensaation ulkopuolelle. Yhden luontoarvon hyvittäminen toisella luontoarvolla johtaa useiden hyvittämistoiminpiteiden seurauksena luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen. Luonnonsuojelulain 1 §:n tavoitteen ja 3 §:n luonnon monimuotoisuuden määritelmän näkökulmasta luontoarvo, jota ei voida luonnontieteellisestä syystä hyvittää tulisi hyvittämistoiminpiteiden sijaan saattaa suojelutoimenpiteiden piiriin, eikä ehdotuksen mukaisen heikennyksen kohteeksi. Ehdotuksessa ei ole myöskään arvioitu, millä tavalla viranomainen voisi arvioida vastaavan luontoarvon olemassaolon kriteerejä. Hyvittämisen soveltamisalan ulottamiselle vastaaviin luontoarvoihin ei ole osoitettu myöskään luonnontieteellistä perusteita lakiluonnoksessa. Heikentämistoiminpiteet voisivat kohdistua myös alueellisesti epätasa-arvoisesti eri alueiden välillä, koska hyvittämistoiminpiteiden kohdistumista alueellisesti ei hallinnoida mitenkään viranomaismenettelyissä.

Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation hyvittämistoiminpiteiden kohdistuminen eri luontoarvoon kuin hekentämistoiminpiteet on ongelmallinen myös perusoikeuksien yhteensovittamisen näkökulmasta. Ehdotuksen soveltamisala johtaisi korvaamattomien luontoarvojen laillistettuun heikentämiseen luontoarvojen kohdalla, jotka vaatisivat tiukempaa suojelua ympäristöperusoikeuden tehokkaan toteutumisen näkökulmasta.

<u>Vastine</u>

Ehdotetun luonnonsuojelulain ensimmäisenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja muun muassa tämän tavoitteen saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen. Näin ollen myös tällä hetkellä hyvässä tilassa olevien luontotyyppien heikentymisen estäminen ekologisella kompensaatiolla istuu

luonnonsuojelulakiin. Viherkattojen rakentamisen huomioiminen ekologisessa kompensaatiossa on luonnontieteellisin perustein arvioiden epätodennäköistä. Tällaiset ratkaisut sopivat pikemmin maankäytön lainsäädännössä huomioitaviksi.

Samaa samalla –periaatteesta esitetään poikettavan ehdotetuilla säännöksillä hyvin tiukoin ehdoin. Säännöksen mukaan uhanalaiseen luontotyyppiin tai uhanalaisen eliölajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitettävä saman eliölajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvin toimenpitein ja tästä voitaisiin poiketa ainoastaan silloin, jos heikennystä ei voida luonnontieteellisistä syistä hyvittää samaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein. Tämä on nykykäsityksen mukaan erittäin harvinainen tilanne. Tällöinkin säännöksen mukaanheikennys olisi hyvitettävä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein. Ympäristöministeriön asetuksella tarkennetaan, minkä luontotyyppien välillä tällainen vaihdanta voisi tieteellisin perustein olla hyväksyttävissä. On syytä todeta, että ekologinen kompensaatio ei sinällään mahdollista poikkeamista luonnonsuojelulain säännöksien mukaisista rauhoituksista, vaan poikkeamisehdot on aina täytettävä. Jos hyvitystoimin saavutetaan tilanne, jolla poikkeusedellytykset täyttyvät, hyvitys osaltaan voi mahdollistaa poikkeuksen myöntämisen.

Lakiin ehdotetuilla säännöksillä rajoitaan hyvityksen maantieteellinen sijainti. Näkökulmana on kuitenkin luonnonarvot, ei esimerkiksi ihmisten virkistystarpeet, jotka kuuluvat maankäytön suunnittelussa huomioitavaksi. Perustuslain säännös jokaisen vastuusta luonnon monimuotoisuuden suojelussa ei tarkoita kääntäen, että jokaisella on oikeus juuri tiettyihin luontoarvoihin.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

Luonnonarvojen tuottaminen 105 §

Luomus: Luonnonsuojelulakiehdotuksen 105§ ja 106§ mukaiset hyvityssuunnitelmassa ja päätöksessä hyvityksen korvaavuudesta raportoitavat tiedot tarvitaan kompensaatiohankkeiden onnistumisen ja velvoitteiden täyttymisen arvioimiseksi, koska luontohaittojen ja -hyötyjen puutteellinen tai epäselvä raportointi estäisi ekologisten kompensaatioiden onnistumisen arvioimisen, mikä voisi johtaa väärinkäytöksiin ja viherpesusyytöksiin.

Uudenmaan liitto: 105 § mukaan ELY-keskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta. Uudenmaan liitto vaatii tähän kohtaan korjattavaksi, että lausunto on toimitettava tiedoksi kunnan lisäksi maakunnan liittoon, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

<u>Vastine</u>

Ympäristöministeriö toteaa, että Uudenmaan liiton esittämä täydennysehdotus on hyväksyttävä. Säännöksen 3 momenttiin voidaan tehdä seuraava lisäys (*ital.*):

> Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta. Lausunto on toimitettava tiedoksi kunnalle *ja maakuntaliitolle*, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

Päätös hyvityksen korvaavuudesta 106 §

Lahti: Miksi Elyn päätös hyvityksen korvaavuudesta on heikennyksen aiheuttajalle vapaaehtoinen? Tämä viimeinen prosessi on oleellinen osa kompensaation onnistumista, koska siinä kielletään hyvitysalueen luonnonarvojen heikentäminen, lisäksi tästä tulee myös merkintä kiinteistörekisteriin.

Espoon kaupunki ja Etelä-Savon maakuntaliitto: Lakiin tulisi lisätä velvoite kunnan tai maakunnan liiton kuulemisesta hyvitysalueiden osoittamiseen liittyen. Hyvitysalueiden perustamisessa pitäisi huomioida kaavatilanne sekä muut maankäytön kehittämistavoitteet. Edelleen Espoon kaupunki toteaa, että hyvitysalueen rajauksen edellytyksissä (106 §) tulisi erikseen säätää hyvitysalueiden suhteesta kaavoitukseen.

Vastine

Kuten edellä vapaaehtoisuutta koskevassa osiossa on todettu, ehdotetuissa säännöksissä on kyse toiminnanharjoittajien ja maanomistajien vapaaehtoisesta ratkaisusta hyödyntääkö säännöksiä vai ei. Säännöksin mahdollistetaan kompensaatiotoiminta, joka on viranomaisvarmennettua ja läpinäkyvää. Varmentamattomia kompensaatioita ei kirjata viranomaisen ylläpitämään ja julkista luotettavuutta nauttivaan rekisteriin, eikä hyvittävällä alueella ole lainsäädännön pysyvää suojelua, ellei maanomistaja hae alueen perustamista luonnonsuojelualueeksi tai esitä sitä rajattavaksi esimerkiksi luontotyypin tai lajin esiintymispaikan perusteella.

Luonnonsuojelulaissa ei erikseen säädetä viranomaispäätösten valmisteluun liittyvästä hallintomenettelystä vaan siinä noudatetaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Lain 31 §:n mukainen viranomaisen selvittämisvelvollisuus edellyttää, että asian riittävään ja asianmukaiseen selvittämiseen tarvittavat tiedot ja selvitykset hankitaan pyytämällä muun muassa lausunnot asianmukaisilta tahoilta, myös kunnalta sekä tarvittaessa maakunnanliitolta. Ehdotetun 105 §:n nojalla kunta ja ehdotetun tarkennuksen perusteella myös maakunnan liitto olisivat tietoisia hyvityssuunnitelmasta. Olennainen hetki reagoida mahdolliseen ristiriitaan maankäytön suunnittelun ja maanomistajan suunnitteleman hyvitystoimien toteutuksen välillä olisi ennen kuin maanomistaja ryhtyy toimenpiteisiin, jotta hänelle ei ehdi aiheutua kustannuksia toimenpiteiden toteutuksesta. Maanomistaja kuitenkin nauttii omaisuudensuojan mukaista turvaa ratkaisuissaan maa-alueensa käytön osalta.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

Kompensaatiorekisteri 108 §

Luomus, SYKE, Sitra ja Luontopaneeli: Kompensaatiorekisteri on erittäin tärkeä osa luotettavan kompensaatiomarkkinan luomista, edellytys mainehyödylle ja sosiaaliselle hyväksyttävyydelle, viherpesun syytösten torjumiselle ja siten järjestelmän uskottavuudelle. Hallituksen esityksen mukainen menettely, jossa viranomainen todentaa hyvityksen riittävyyden avoimeen, läpinäkyvään ja julkiseen rekisteriin, vastaisi osaltaan tähän tarpeeseen. Suomalaisen ympäristöviranomaisen luotettavuus todentajana palvelisi toiminnanharjoittajia myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Luontopaneeli: Jotta markkinoilla voidaan reagoida eri luontotyyppien kompensaatioiden hintasignaaliin, olisi ensiarvoisen tärkeää, että rekisteriin edellytetään kirjattavaksi myös hyvitysten toteutunut myyntihinta. Ilman ajan saatossa kumuloituvaa hintatietoa toimijoiden on vaikea suunnitelmallisesti välttää heikentämästä luontotyyppejä, joiden hyvitys tulee kalliiksi.

Energiateollisuus: Energia-ala joutuisi käytännössä turvautumaan esim. kompensaatiorekisterin kautta tarjolla oleviin kompensaatioihin.

MTK: MTK pitää ongelmallisena perusteluteksteistä heijastuvaa ajatusta siitä, että viranomaisen ylläpitämä rekisteri mahdollistaa luontoarvojen tuottajalle kanavan markkinoida tuotettuja luontoarvoja hyvitysten tarvitsijoille. Luontoarvoihin liittyvän kaupankäynnin tulee olla viranomaistoiminnasta erillistä markkinatoimintaa. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamista pitäisi pyrkiä edistämään viranomaistoiminnan ulkopuolisten välittäjäorganisaatioiden ja

markkinapaikkojen kehittämisellä, jotta vapaaehtoista hyvittämistoimintaa saataisiin liikkeelle yksityisten toimijoiden hoitamana.

Vastine

Kompensaatiorekisterin tarpeellisuudesta on ilmeinen yksimielisyys. Luontoarvoja tuottava maanomistaja voi halutessaan tuoda tuottamansa luontoarvot mahdollisten tarvitsijoiden tietoon rekisterin avulla, mutta sen käyttö ei ole pakollista. Usea toimija on jo suunnitellut luonnonarvojen tuottamiseen liittyvän kauppapaikan perustamista ja MTK on jo hallituksen esityksen antamisen jälkeen perustanut kauppapaikan, jossa myös ekologisia kompensaatioita voidaan ostaa ja myydä. Maanomistaja voi valita, käyttääkö jotain kauppapaikkaa tai välittäjää vai rekisteriä.

Kuten edellä kompensaatiomarkkinoiden toimivuutta koskevassa kohdassa on todettu, viranomainen ei osallistu markkinatoimintaan millään tavalla. Ehdotettavalla lainsäädännöllä ei myöskään luoda markkinoita, vaan edellytykset markkinoiden syntymiseen.

Ympäristöministeriö katsoo, että vaikka hintatieto olisi varmastikin tärkeä luontoarvojen tuottajalle, kyse on yksittäisten toimijoiden välisistä neuvotteluratkaisuista. Mikäli tietoa halutaan koota, se tulee tehdä tutkimuksessa, johon osapuolet osallistuvat vapaaehtoisesti ja yksityisyyden suojaa nauttien.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyt lausunnot eivät anna aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.

109 § kustannusvastuu

Riistakeskus: Kustannusvastuu kuuluu aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti haittaa aiheuttavalle. Ennakollisen hyvittämissuunnitelman tekoa esitetään maksuttomaksi ainakin järjestelmän alkuvaiheessa.

Vastine

Kyse on uudesta suoritteesta, jonka maksullisuusperusteesta on säädettävä valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista. Suorite peritään siltä, joka hakee säännöksessä tarkoitettuja viranomaispäätöksiä tai lausuntoja. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, toiminnan alkuvaiheessa on perusteltua tukea toiminnan viriämistä siten, että yksityishenkilöiltä ei perittäisi 105 §:ssä tarkoitetusta lausunnosta ainakaan toiminnan alkuvaiheessa maksua.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esitetyissä lausunnoissa ei ilmene aihetta tarkentaa tai muuttaa säännöstä.